

Enheten för planfrågor
Jakob Sahlén

Datum
2019-12-19

Beteckning
402-50028-2019

Samhällsbyggnadsavdelningen
Kommunstyrelsens förvaltning
Huddinge kommun
plan@huddinge.se

Program för Flemingsbergsdalen, Huddinge kommun

Förslag till program med ovanstående rubricering har översänts till Länsstyrelsen för samråd enligt 5 kap. 11 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL. Syftet med programmet är att skapa förutsättningar för att utveckla Flemingsbergsdalen till en integrerad stadsdel i Flemingsberg. Programmet ska ge möjlighet till nya arbetstillfällen, handel, nöjen, kultur, bostäder, samhällsservice och studieplatser inom högre utbildning.

Länsstyrelsen tar i det följande yttrandet upp synpunkter på programmet med syftet att belysa vilka aspekter Länsstyrelsen bedömer behöver klargöras inför den fortsatta detaljplaneringen. Då planprogrammet omfattar ett stort geografiskt område finns det flera aspekter som återstår för kommunen att arbeta vidare med i kommande detaljplaneläggning när mer exakta förutsättningar är utredda och utformningen av detaljplaner är känd.

Planprogrammet stämmer överens med översiktsplanens intentioner.

Länsstyrelsen har i sin roll att samordna statens intressen tagit del av synpunkter från Luftfartsverket (LFV) den 21 oktober 2019, Försvarmakten den 28 november 2019 och Trafikverket den 29 november 2019.

Länsstyrelsens synpunkter

Sammanfattande bedömning

Flemingsbergs regionala stadskärna karakteriseras idag av betydande infrastrukturanläggningar med stora barriäreffekter. Kommunen planerar en mycket tät stadsbebyggelse där bostäder, kontor, lokal för evenemang och skolor ska ingå. En överdäckning av spårområdet samt Huddingevägen planeras också. Ovanpå överdäckningen av järnvägen föreslås ett torg och ovanpå vägens överdäckning lokalgata för buss. Exploateringen ovanpå och i den direkta närheten till överdäckningarna rymmer flera osäkerheter med hanteringen av risker, vilka i ett så tidigt skede som möjligt behöver identifieras och omhändertas för att ligga till grund för den fortsatta planeringen.

Länsstyrelsen anser att det är angeläget att kommunen på ett så tidigt och övergripande sätt som möjligt hanterar frågor om miljö kvalitetsnormer samt regional grönstruktur, vilket utgör ett mellankommunalt intresse. I yttrandet

SAMRÅDSYTTRANDE

2019-12-19

402-50028-2019

redogör Länsstyrelsen även för förbättringsområden kopplade till skala och struktur. Det kommer exempelvis att vara en utmaning att utforma goda sol-och ljusförhållanden på förskole-och bostadsgårdar på slutna gårdar och i anslutning till höga byggnader. Det krävs därför stor omsorg med att arbeta med dessa frågor.

Prövningsgrunder

Länsstyrelsen bedömer, med hänsyn till prövningsgrunderna i 11 kap. 10 § PBL, att kommunen i det fortsatta arbetet behöver studera hur föreslagen exploatering ska kunna tillgodose riksintressen enligt 3 kap. miljöbalken MB, samordningen av mark- och vattenområden som angår en annan kommun, uppfyllelsen av miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. MB, samt hur bebyggelsen kan bli lämplig med hänsyn till människors hälsa och säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Riksintressen***Riksintresse kommunikationsanläggningar – järnväg och väg***

Inom programområdet finns Västra stambanan som är en anläggning av riksintresse. För att delar av programförslaget ska kunna genomföras krävs överdäckning av Huddingevägen och spårområdet. I nuläget är den tekniska genomförbarheten av vissa åtgärder som kommunen föreslår inte färdigutredda.

Kommunen måste kunna visa att genomförandet inte försvårar varken tillkomsten av nya spår eller nyttjandet av järnvägsanläggningen. Placering av byggnadsverk invid järnvägen måste ske på ett sådant sätt att utrymme finns kvar för att kunna anlägga nya spår förbi Flemingsbergs station.

Trafikverket har lämnat synpunkter på planförslaget utifrån bl.a. planens fysiska påverkan på järnvägsanläggningen. Trafikverket belyser bl.a. eventuellt behov av utbyggnad av den norra delen av Flemingsbergs station.

Även den framtida Tvärförbindelse Södertörn är utpekad som riksintresse för kommunikationer och ska därmed skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller nyttjandet av anläggningen.

Länsstyrelsen utgår från att kommunen har en tät dialog med Trafikverket i det kommande planarbetet.

Riksintresse kommunikationsanläggningar - luftfart

Länsstyrelsen vill påminna om att detaljplaner som innehåller byggnader över 20 meter och är belägna inom MSA-yta för riksintresseflygplatserna Stockholm Bromma och Stockholm Arlanda behöver remitteras Swedavia.

Mellankommunal samordning

Förutom ett mer levande stadsliv, med människor i fokus, snarare än bil, har kommunen också lyft betydelsen av grönområden, rekreation och biologisk mångfald.

SAMRÅDSYTTRANDE

2019-12-19

402-50028-2019

En slutsats i hållbarhetsprogrammet är att med tillkommande grönytor som knyter samman den regionala grönstrukturen kommer den biologiska mångfalden att bevaras och stärkas. Länsstyrelsen delar inte denna bedömning då tillkommande ytor är av osäker naturvärdeskvalitet och troligen får ett högt slitage. Den höga exploateringsgraden kommer att medföra ett högt tryck på de parker som planeras. Slitaget på parker och naturmark utanför planområdet kan antas bli extra högt då flera förskolor och skolor i området dagligen antas nyttja dessa områden. Även om många små ytor tillför värden finns det kvaliteter som enbart kan uppnås genom större ytor. Grönytorna som tillförs kan dock ha en lokal effekt med tillkommande ekosystemtjänster.

Därutöver kan konstateras att områden med befintliga naturvärdesobjekt med påtagliga värden i den sydöstra delen av programområdet riskerar att försvinna vid ett genomförande av programförslaget. Det går även att anta att angränsande naturreservat får högre slitage med risk för att naturvärden försvinner.

Länsstyrelsen bedömer att potentialen att stärka grönstrukturen inte tas tillvara med programmets föreslagna bebyggelsestruktur. Det finns risk att spridningssambanden mellan Hanveden- och Bornsjökilarna kommer att försvagas ytterligare genom en sammanlagd, kumulativ effekt av den höga och täta stadsstrukturen med slutna gårdar som gör grönytorna mindre åtkomliga för spridning. Det förstärks av den planerade Tvärförbindelsen som går i ytläge norr om programområdet längs med ett i RUF 2050 utpekat svagt samband tillsammans med kommande bebyggelseutveckling i närområdet. Koppling mellan den lokala och regionala grönstrukturen samt påverkan på spridningssamband bör utredas vidare i det fortsatta planarbetet.

*Miljö kvalitetsnormer**Luft*

Kommunen har som ambition att prioritera kollektivtrafik och cykling, men pågående infrastrukturprojekt som Tvärförbindelse Södertörn och Förbifart Stockholm kommer leda till ökning av biltrafiken i hela regionen samt till och från området. Den täta stadsbebyggelsen som föreslås samt ökad trafik är en av aspekterna som kommunen behöver arbeta vidare med i detaljplaneskedet. Länsstyrelsen anser att med en så tät bebyggelse som planprogrammet avser är det viktigt att ta fram en luftkvalitetsutredning för hela planområdet med fokus på de mest trafikerade vägarna, t.ex. Huddingevägen och Regulatorvägen. Risk finns också för höga partikelvärden närmast Tvärförbindelse Södertörns tunnelmynning. I utredningen bör hänsyn tas till bebyggelsens utformning som har stor påverkan på utspädningen av luft samt framtida ökning av trafik som bl.a. är ett resultat av de stora infrastrukturprojekten.

Överdäckningsprojekt kan leda till ökade luftföroreningar vid tunnelmynningar och ventilationstorn. Placering av bostäder, förskolor och vistelseytor ska planeras

SAMRÅDSYTTRANDE

2019-12-19

402-50028-2019

med hänsyn till detta. Det är positivt om förskolor placeras i planområdet där preciseringar i miljökvalitetsmålet för Frisk luft uppnås.

Kommunen behöver redovisa hur miljökvalitetsnormer för luft följs och ta hänsyn till människors hälsa vid planeringen av Flemingsbergsdalen.

Vatten

Planen innebär en tät och sluten bebyggelse i ett område som historiskt har haft problem med dagvattenhanteringen. Tillräckligt med lokala dagvattenlösningar kommer att behöva placeras inom varje etapp som följer planprogrammet för att inte skapa en försämring av vattenstatus i mottagande vattenförekomster. Både Orlången och nedströms vatten har ett stort åtgärdsbehov för att nå god vattenstatus. Dagvatten anses vara en kraftigt påverkande faktor för sjön Orlången.

Länsstyrelsen anser att dagvattenutredningen för planprogrammet är bra (Structor, 2019). Där framgår tydligt det stora behovet av både lokala och gemensamma åtgärder för att få bukt med dagvattenproblematiken. Särskilt viktigt är det att konstatera att dagens bebyggelse i området inte är tillfredställande sett ur ett vattenförvaltningsperspektiv. Även då det är lätt att skapa förbättringar med dagens utsläpp av dagvatten som utgångsläge, behöver åtgärderna motsvara en nivå som krävs sett utifrån recipientens förbättringsbehov. En fördröjningsnivå på 20 mm är en rimlig utgångsnivå om det täcker samtliga ytor, både befintlig bebyggelse och ny. Det räcker inte att ha som mål att, såsom det anges i programbeskrivningen ”vattnet ska vara renare efter genomförandet av åtgärder än idag” (s 37). Målet borde vara att planprogrammets åtgärder bidrar till att miljökvalitetsnormerna i Orlången kan uppnås senast 2027.

Det kan vara en fördel att prioritera de gemensamma dagvattenåtgärderna före en exploatering av de kommande detaljplanerna. Eftersom det inte finns utrymme för försämring i Orlången krävs att en fullgod vattenrening och fördröjning är på plats när exploatering sker av delområdena. Vidare befarar kommunen att byggnadsfasen kommer innebära omfattande negativa konsekvenser bland annat i form av förorenat dagvatten. Dagvattenanläggningarna kan därför med fördel byggas så att dessa kan rena dagvatten redan under byggfasen.

Länsstyrelsens rekommendation är att kommunen tar ett helhetsgrepp om dagvattenhanteringen i programområdet för att kunna uppnå MKN för vatten.

*Hälsa och säkerhet**Olycksrisk*

Kommunen föreslår att torg, lokalgata och en byggnad med resecentrum byggs ovanpå överdäckningen av Huddingevägen och järnvägen (2019-10-21, s. 8). Överdäckningen planeras bli cirka 420 meter lång (s. 42). Enligt bilden som

SAMRÅDSYTTRANDE

2019-12-19

402-50028-2019

utvisar tvärsnitt kommer Huddingevägens fordonstrafik att separeras så att trafik aldrig möts. Även järnvägsspåren separeras mellan spår 4 och spår 5.

Länsstyrelsen yttrar sig i huvudsak gällande säkerheten för människor på och intill överdäckningen och inte för människor på järnvägsanläggningen och människor på vägen då deras säkerhet regleras av annan lagstiftning än plan- och bygglagen. Länsstyrelsen anser dock att det för personsäkerheten är önskvärt att separera transporter av farligt gods från persontransporter i så stor utsträckning som möjligt. Gällande säkerheten för människor i tunnlarna bör kommunen samråda med Transportstyrelsen och Trafikverket. En överdäckning av järnvägen och vägen kan innebära att utökning av infrastrukturen i framtiden kan försvåras. Hur begränsande överdäckningen blir beror delvis på riskbilden i området, det vill säga hur nära och vad som byggs i närheten av tunnelmynningar och överdäckningskonstruktionen.

Länsstyrelsen anser att kommunen så tidigt som möjligt i arbetet med den planerade överdäckningen bör fundera över och beskriva ansvarsförhållanden som gäller eventuellt underhåll av överdäckningskonstruktionen. Länsstyrelsen anser att det är viktigt att det är tydligt vem som ansvarar för vilka delar av underhållet i en överdäckningskonstruktion. Det är viktigt att konstruktionen är säker över tid. Det är önskvärt att helheten beskrivs i kommande planbeskrivningar.

Länsstyrelsen anser att kommunen behöver beskriva vilka konsekvenser en olycka med farligt gods under överdäckningen kan få. Om konstruktionen kollapsar över väg och järnväg kan det få stora direkta konsekvenser och med många omkomna. Det kan även innebära stora indirekta konsekvenser med avbrutna transportmöjligheter som innebär stora kostnader både lokalt och regionalt. Kommunen bör beskriva konsekvenserna av både de direkta och de indirekta konsekvenserna av en kollapsad överdäckning för att på ett tydligt sätt beskriva riskerna och den sårbarhet för samhället som en överdäckning innebär för både kommunen och för Stockholms län. Nödvändiga skyddsåtgärder för att möjliggöra planerad bebyggelse och stadigvarande vistelse på överdäckningen behöver säkerställas i aktuella plankartor om det planeras för stadigvarande vistelse på eller i direkt närhet av överdäckningen.

Länsstyrelsen anser att det i den fördjupade riskanalysen, som föreslås av den övergripande riskutredningen, både innehåller känslighetsanalys och en beskrivning av konsekvenserna av en stor olycka med farligt gods i tunnlarna. Motiv till detta är att det saknas praxis gällande vad som är lämpligt att bygga på och intill överdäckningar av väg och järnväg där transport av farligt gods sker.

Länsstyrelsen anser även att kommunen ska beskriva och bedöma risken för suicid i programområdet. Möjliga åtgärder för att minska risken för suicid ska säkerställas i aktuella plankartor. Tunnelmynningarna bedöms vara två platser där förhöjd risk för suicid kan skapas.

Länsstyrelsen anser vidare att kommunen behöver beskriva och bedöma olycksriskerna inom programområdet med helikoptertrafiken till och från universitetssjukhuset.

SAMRÅDSYTTRANDE

2019-12-19

402-50028-2019

Länsstyrelsen anser även att olycksrisken från transporter av eldningsolja till värmeverket behöver förtydligas. Länsstyrelsen delar alltså inte den övergripande riskutredningens bedömning att olycksriskerna som helikoptertrafiken innebär för programområdet inte behöver studeras närmare (2019-10-18, s. 37).

Vidare finns det olika klasser av eldningsolja och det framgår inte vilken klass det är som transporteras till Huddinge maskincentral (s. 38), varför avskrivningen av risken inte går att bedöma. Den mest brandfarliga, eldningsolja lätt, är lika brandfarlig som diesel och klassas vid transport på väg som farligt gods vilket innebär att MSBFS 2018:5 föreskrifter om transport av farligt gods på väg och i terräng (ADR-S) gäller. Kommunen behöver förtydliga vilken eldningsolja det är som transporteras genom planområdet för att det ska vara möjligt att bedöma om avskrivningen av risken är rimlig.

Översvämning

Kommunen beskriver i planprogrammet att planområdet behöver ha tillräcklig avrinningskapacitet under Tvärförbindelse Södertörn och att höjdsättning av strategiska ytor som torg och översvämningssytor ska göras för att hantera risken för översvämning i programområdet. Kommunen skriver även att vidare studier i området behövs för att optimera hanteringen av dagvatten från skyfall (2019-10-21, s. 37).

Länsstyrelsen håller med om att kommunen i det fortsatta planarbetet behöver beskriva konsekvenserna av ett 100-årsregn med klimatfaktor med planerad bebyggelse, både för det aktuella området och intilliggande områden. Med en sådan beskrivning ska sedan kommunen bedöma och ange vilka åtgärder som är nödvändiga för att marken ska vara eller bli lämplig för planerad bebyggelse med hänsyn till risken för översvämning. Vidare bör kommunen beskriva åtgärdernas effekt för det aktuella området och intilliggande områden. Vi vill även påpeka att de åtgärder som kommunen bedömer nödvändiga lämpligen förs in i planbeskrivningar och att det är viktigt att de säkerställs i plankartorna eller i andra hand genom avtal.

Länsstyrelsen bedömer att risken för översvämning innebär fara för människors hälsa och säkerhet i första hand men anser även att byggnader som riskerar att översvämmas ska byggas så att vatten från en översvämning inte skadar byggnaderna. För mer information läs Länsstyrelsens *Rekommendationer för hantering av översvämning till följd av skyfall*, Fakta 2018:5.

Geotekniska förhållanden

Under rubriken *Geotekniska förhållanden, grundvatten samt risk för ras och skred* anges att ingen risk för storskaliga skred förekommer men att det trots det krävs ytterligare geotekniska utredningar för att säkerställa stabiliteten i området (2019-10-21, s. 40). Länsstyrelsen anser att kommunen ska förtydliga huruvida risken för skred i programområdet är färdigutredd. Kommunen bör klargöra att risken för skred i kommande detaljplaner med planerad bebyggelse inte innebär fara för människors hälsa och säkerhet.

SAMRÅDSYTTRANDE

2019-12-19

402-50028-2019

Trafikbuller

Programområdet utsätts för trafikbuller från järnvägen och väg 226.

Trots överdäckningen av spårområdet och Huddingevägen är det viktigt med fortsatta studier gällande bullernivåer vid tunnelmynningarna för att minimera uppkomst och spridning av buller i närområdet. Föreslagna bostäder i anslutning till Tvärförbindelse Södertörn kommer att utsättas för höga bullernivåer från vägen. Därför är det extra viktigt att placera och utforma bebyggelsen som skärmar av bullret på ett bra sätt för att skapa en god bebyggd miljö med bullerdämpande innergårdar och fasader.

Kommunen behöver också beakta buller, vibrationer och högtalarutrop från Spårväg syd som kan tillkomma i framtiden.

Vindpåverkan

Tät bebyggelse med hög höjd betyder att det finns risk för problem med vindklimat. Hur man hanterar störningar i form av vind har avgörande betydelse för att åstadkomma en god utemiljö. Eftersom barn vistas mycket i sitt närområde är det särskilt viktigt att kommunen analyserar hur vindpåverkan påverkar barns utemiljö.

Förorenade områden

Kommunen behöver i sitt kommande arbete med detaljplaner inom programområdet göra en samlad bedömning av föroreningssituationen inom området.

Föroreningar som har spridits eller förekommer inom flera fastigheter (exempelvis klorerade lösningsmedel) bör åtgärdas vid samma tillfälle oberoende av fastighetsgränser, för att minska riskerna på människors hälsa.

Länsstyrelsen anser att kommunen i ett tidigt skede i arbetet med detaljplanerna inom programområdet ska utföra prover, för att utreda eventuell förekomst av föroreningar. Det är lämpligt att genomföra riskbedömningar vid behov för att säkerställa att eventuella föroreningar inte utgör någon risk för människors hälsa.

Eventuella utredningar och åtgärder ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten.

Rådgivande synpunkter

Samrådet ska syfta till att få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt och att ge möjlighet till insyn och påverkan. Utöver synpunkter på de statliga ingripande-grunderna som framförs ovan ger Länsstyrelsen här råd om tillämpningen kring 2 kap. PBL. Kommunen bör med hänsyn till synpunkterna ta ställning till om och hur planens utformning eventuellt kan ändras.

*Social hållbarhet**Hållbarhetsprogram*

Som underlag till planprogrammet har ett hållbarhetsprogram (WSP 2019-10-14) tagits fram. Det är bra att kommunen i hållbarhetsbedömningen lyfter de

SAMRÅDSYTTRANDE

2019-12-19

402-50028-2019

målkonflikter som förslaget innebär. I hållbarhetsprogrammet finns förslag på åtgärder och när dessa ska ske i processen. Länsstyrelsen utgår från att kommunen kommer att följa upp detta och vill också poängtera vikten av att kommunen i kommande detaljplaner arbetar in relevanta delar av hållbarhetsbedömningen i planhandlingarna för att säkra att de ställningstaganden och bedömningar som gjorts i hållbarhetsbedömningen får genomslag i den fortsatta planeringen.

Länsstyrelsen ser positivt på att hållbarhetsbedömningen inkluderar den sociala dimensionen av hållbarhet och att dessa frågor även ska föras vidare i efterföljande detaljplanering. För att stärka arbetet med sociala aspekter i utvecklingen av Flemingsbergsdalen är det värdefullt om kommunen klargör hur frågor som inte går att reglera i detaljplan ska följas upp. Detta kommer att underlätta ett fortsatt fokus på social hållbarhet genom hela processen.

Barnperspektivet

Upprättad barnkonsekvensanalys (WSP, 2019-10-15) visar på flera problematiska aspekter vid ett genomförande av programförslaget ur ett barnperspektiv. De flesta av dessa relaterar till den täta och höga bebyggelsen. Länsstyrelsen ser särskilt allvarligt på de brister gällande lokalisering och utformning av förskolegårdar som planförslaget innebär och de dåliga ljusförhållanden som flera gårdar, grönområden och mötesplatser i området kommer att ha.

Flera förskolor är placerade i bottenplan med friytan på en gård som delas av boende i huset. Detta ger sämre ljud- och ljusförhållanden jämfört med en friliggande byggnad och kan även leda till en konflikt mellan de boende i huset och förskolan. Två av förskolorna är dessutom placerade med friytan på en stängd gård vilket ytterligare kommer att förstärka problem med ljud- och ljusförhållanden. Dessa förskolor bör omplaceras.

Boverket menar att byggnader för förskolor och skolor, behöver högre dagsljusfaktor än andra. Dagsljusfaktorn både inomhus och utomhus för barn och unga bör säkerställas när det kommer till utformning och placering av skolor och förskolor inom området. Genom att placera verksamheterna i friliggande hus intill ett grönområde och natur eller genom att till exempel sänka våningstalet kan ljusförhållandena förbättras. Lägre våningstal tillför också en mer mänsklig skala i området.

Länsstyrelsen ser ett behov av att ytterligare integrera barnperspektivet i utformningen av planförslaget. De konflikter som kan uppstå i en tät stadsmiljö mellan önskan om en viss bebyggelsegrad och barns behov synliggörs och åtgärdas för att säkerställa en miljö som är acceptabel ur ett barnperspektiv. På en övergripande nivå bör en lägre exploatering eftersträvas så att solljus når områdets innergårdar och att det går att skapa tillräcklig yta av god kvalitet för utevistelse och möjlighet till friliggande förskolor.

Länsstyrelsen ser vidare en risk att parkerna och närliggande grönstråk kommer att vara hårt belastade då antalet invånare ökar. Det har visat sig att i områden, där

SAMRÅDSYTTRANDE

2019-12-19

402-50028-2019

förskolebarn blir hänvisade till närliggande allmänna parkytor, medför detta ett stort slitage på offentliga platser och en begränsad möjlighet för andra besökare att nyttja ytorna. Det är därför viktigt att det finns kvar naturmark inne på skol- och förskolegårdarna som enkelt kan nyttjas av barnen. Naturmark på gårdar har stor positiv inverkan på barns lärande och utveckling. Naturmark är även bra för att det ger en naturlig skuggning på gårdarna vilket är bra för barnens hälsa.

Barnkonsekvensanalysen innehåller många viktiga rekommendationer kring exempelvis utformning av bebyggelse och grönområden, målpunkter och lokalisering av förskolor som behöver beaktas i den fortsatta planeringen.

Naturmiljö

Utförd naturvärdesinventering (NVI) visar att flera naturvärdesobjekt kommer att påverkas i stor utsträckning vid ett genomförande av programförslaget. Det gäller bland annat objekt 36, 63, 64, 65, 66, 71. I planprogrammet synes den största påverkan på naturmiljön vara den sydöstra delen av området (etapp 5).

En ny vägdragning ut från programområdet mot Visättra förefaller gå rätt upp i skogen för att ansluta mot Kvarnängsvägen. Den kommer att splittra upp flera områden med höga naturvärden. I anslutning till vägen föreslås flera större byggnader i grönområdet. En stadsdelspark planeras i skogsobjekt vilket förändrar karaktären och troligen kommer att leda till högt slitage.

Kommunen bör i den fortsatta planeringen beakta hur intrånget i naturmiljön kan minimeras. Läs mer under avsnitt för *Mellankommunala frågor*.

Trygghet

I planprogrammet redogör kommunen för utmaningar som finns i vissa frågor och anger att det därför krävs extra stor omsorg kring arbetet med dessa frågor. Det gäller t.ex. utformning beträffande möjlighet till solljus i det tätbebyggda området. Frågan om full uppsikt över uteytorna är av stor vikt för trygghet. Solstudien visar att stora delar av planområdet kommer att ha mycket lite solljus. Flera av bostadsgårdarna kommer inte ha något solljus. Det gör det oattraktivt att vistas på gården vilket är problematiskt eftersom bostadsgården utgör en viktig del av den rekreationsyta som finns i programområdet.

Kommunen lägger stor vikt vid ”ögon mot gatan”. Det är osäkert vilken effekt detta har, särskilt om det gäller ögon många våningar upp. Länsstyrelsen anser att begreppet bör definieras inför kommande plansamråd för att möjliggöra en bedömning av effekten.

Kulturmiljö

Länsstyrelsen ser positivt på att kommunen avser att arbeta vidare med att tydligare visa hur man avser att ta hänsyn till de kulturhistoriska värdena. Det är viktigt att förstå kulturvärden som en resurs i samhällsplaneringen där inte bara hänsyn utan integrering av värdena är eftersträfvansvärt.

SAMRÅDSYTTRANDE

2019-12-19

402-50028-2019

Länsstyrelsen kan bedöma planen ur fornlämnings synpunkt först när den arkeologiska utredningen är genomförd. När utredningen är genomförd kommer Länsstyrelsen att meddela Huddinge kommun om resultatet. Om det påträffas fornlämningar vid utredningen har dessa skydd enligt 2 kap kulturmiljölagen (1988:950). Lagskyddet innebär att det krävs en tillståndsprövning enligt KML, som görs av Länsstyrelsen, om fornlämningar berörs av en planerad exploatering.

Vattenverksamhet, markavvattning, grundvatten

Tillståndsprövning enligt 11 kap. miljöbalken kan krävas inför anläggandet av dagvattendammen i programområdets nordöstra del samt för den grundvattensänkning och grundvattenbortledning för byggnader som byggs inom områden där grundvattennivån ligger nära markytan. Bortledning av vatten och avsänkning av grundvattennivåer utgör enligt 11 kap. 3 § miljöbalken vattenverksamhet vilket generellt kräver tillstånd.

I dagvattenutredningen framgår att berg möjligen kan behöva sprängas vid anläggandet av dagvattendammen, vilket kan medföra att dammens bottennivå kommer i kontakt med grundvattenmagasinet. Denna hantering kan behöva prövas enligt 11 kap. miljöbalken. I samband med detta behöver risken för att dagvattenföroreningar sprids till grundvattnet belysas.

Generellt behöver kommande planhandlingar beskriva nivåer och grundvattenströmningar i området, samt redogöra för hur programområdets hydrologi påverkas av närliggande projekt såsom Tvärförbindelse Södertörn.

Av dagvattenutredningen framgår att hela programområdet avvattnas till Flemingsbergsviken och sjön Orången. I Flemingsbergsviken finns en tillståndsprövad våtmarksanläggning som ska kunna hantera den ökade belastningen från planområdet och då troligen behöver omprövas.

Miljöbedömningsprocess

Kommunen gör preliminärt den sammanvägda bedömningen att programmet kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Länsstyrelsen delar kommunens uppfattning om att genomförande av programmet kan antas innebära betydande miljöpåverkan.

Kommunen har av tids- och resursskäl valt att inte upprätta en miljökonsekvensbeskrivning i detta skede. Även om det inte är ett krav anser Länsstyrelsen att det borde ha gjorts.

Det vore fördelaktigt med en samlad MKB för hela programområdet för att kunna belysa kumulativa miljöeffekter. Då fördelarna med att ta fram en MKB och bedöma miljöeffekter ur ett helhetsperspektiv blir större ju tidigare i processen det sker så vore det önskvärt att kommunen reflekterar över en omprioritering avseende framtagande av en miljöbedömning och MKB. Detta gäller i synnerhet då det i det aktuella området enligt RUF 2050 finns svaga gröna samband som behöver stärkas för att säkra ekologiska spridningsvägar och fungerande

SAMRÅDSYTTRANDE

2019-12-19

402-50028-2019

ekosystemtjänster. Konsekvenserna av misstag och förbiseenden riskerar att bli stora, vilket även kan påverka andra delar av regionen.

Vidare konstaterar kommunen att ambitionen är att genomföra programmet i sin helhet. Vad händer om bara delar av förslaget går att genomföra? Finns det en flexibilitet i förslaget. Detta kan med fördel behandlas i en miljöbedömningsprocess.

Beslutet har fattats av samhällsbyggnadsdirektör Åsa Ryding, med planhandläggare Jakob Sahlén som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.